KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 25.01.2005
COM(2005) 9 końcowy

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA RADY I PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

w sprawie możliwości wprowadzenia elektronicznej identyfikacji bydła

.

SPRAWOZDANIE KOMISJI
DLA RADY I PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

w sprawie możliwości wprowadzenia elektronicznej identyfikacji bydła

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

PREAMBUŁA

Bydło jest identyfikowane zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1760/2000 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 lipca 2000 r. ustanawiającym system identyfikacji i rejestracji bydła i dotyczącym etykietowania wołowiny i produktów z wołowiny oraz uchylającym rozporządzenie Rady (WE) nr 820/97. System ten obejmuje takie elementy, jak: „podwójny kolczyk uszny", „rejestr gospodarstwa", „paszport dla bydła" i „komputerowa baza danych".

Zgodnie z wyżej wymienionym rozporządzeniem Komisja miała za zadanie przeanalizować na podstawie prac zrealizowanych przez Wspólne Centrum Badawcze możliwość zastosowania elektronicznych środków identyfikacji zwierząt. Komisja zwraca się do Parlamentu Europejskiego i Rady, aby działając na podstawie jej sprawozdania, rozważyli możliwość wprowadzenia przepisów dotyczących identyfikacji elektronicznej w świetle postępu osiągniętego na tym polu.

W 1998 r. Komisja uruchomiła program badawczy na dużą skalę w zakresie elektronicznej identyfikacji inwentarza żywego (IDEA). W kwietniu 2002 r. przedstawiono sprawozdanie końcowe, a w lipcu 2002 r. dokonano niezbędnych wyjaśnień. Niniejszy program zademonstrował, że w zasadzie wykorzystanie identyfikatorów elektronicznych może być znaczącym udoskonaleniem systemów identyfikacji zwierząt, pod warunkiem że spełniony zostanie szereg warunków dotyczących działań towarzyszących. Wnioski z niniejszego programu pozwalają na dokonanie zaleceń w obrębie zagadnień technicznych oraz na wyciągnięcie wniosków nt. warunków wprowadzenia przepisów dotyczących elektronicznej identyfikacji bydła w UE.

Celem niniejszego sprawozdania jest podsumowanie doświadczeń osiągniętych na bazie programu IDEA w sprawie wykorzystania elektronicznej identyfikacji bydła oraz wyciągnięcia wniosków dotyczących warunków wprowadzenia przepisów dotyczących elektronicznej identyfikacji bydła w Unii Europejskiej. Sprawozdanie skupia się głównie na wynikach programu IDEA, ale również bierze pod uwagę doświadczenia związane z istniejącym systemem.

SPIS TREŚCI

1. ASPEKTY OGÓLNE

1.1. Wprowadzenie

1.2. Podłoże programu IDEA

1.3. Ustawodawstwo WE dotyczące identyfikacji i rejestracji bydła – krótki opis aktualnie istniejącego systemu

1.4. Poprawa istniejącego systemu w związku z identyfikacją elektroniczną

2. POSTĘPY W ELEKTRONICZNEJ IDENTYFIKACJI I MOŻLIWA POPRAWA – REZULTAT PROGRAMU IDEA

2.1. Realizacja systemów elektronicznej identyfikacji bydła

2.2. Zalety i wady identyfikatorów elektronicznych do identyfikacji i rejestracji bydła

2.3. Przyszłe wymagania i możliwe opcje

3. WNIOSKI

1. ASPEKTY OGÓLNE

1.1. Wprowadzenie

Zgodnie z postanowieniami art. 4 ust. 7 rozporządzenia (WE) nr 1760/2000 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 lipca 2000 r. ustanawiającego system identyfikacji i rejestracji bydła i dotyczącego etykietowania wołowiny i produktów z wołowiny oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 820/97[1] Komisja ma za zadanie przeanalizować możliwość wykorzystania środków elektronicznych do identyfikacji zwierząt. Celem sprawozdania jest wyjaśnienie aktualnego postępu na podstawie prac zrealizowanych przez Wspólne Centrum Badawcze Komisji (WCB) oraz wyciągnięcie wniosków w sprawie możliwości wprowadzenia elektronicznej identyfikacji bydła w Unii Europejskiej.

1.2. Podłoże programu IDEA

W 1998 r. Komisja uruchomiła na dużą skalę program pilotażowy, nazwany programem IDEA (**ID**entification **E**lectronic des **A**nimaux), w celu zbadania możliwości wykorzystania elektronicznych metod do identyfikacji zwierząt (decyzja ogólna K(97)4101 i sześć decyzji szczegółowych K(98)562). Cel programu został opracowany przez WCB, a skoncentrowany był na niezawodności i korzyściach oferowanych przez system elektronicznej identyfikacji w rzeczywistych sytuacjach życiowych, dotyczących monitorowania choroby, kwalifikowalności dotacji oraz kontroli hodowli. Takie szerokie cele utworzyły podstawę do wezwania wszystkich Państw Członkowskich do uczestniczenia w programie. Z czternastu otrzymanych propozycji badawczych dziesięć propozycji pochodziło z sześciu Państw Członkowskich (Francja, Niemcy, Włochy, Niderlandy, Portugalia i Hiszpania).

W ramach programu, przy zastosowaniu jednego z następujących rodzajów identyfikatora elektronicznego, identyfikacji zostało poddanych w przybliżeniu 370 000 sztuk bydła, 500 000 owiec, 29 000 kóz i 15 000 bawołów. Te identyfikatory to:

– elektroniczny kolczyk,

– ruminal bolus (duża tabletka dla przeżuwaczy),

– transponder do wstrzykiwania.

W kwietniu 2002 r. przedstawiono sprawozdanie końcowe, a w lipcu 2002 r. dokonano niezbędnych wyjaśnień. Więcej szczegółowych informacji na temat programu jest dostępnych na stronie internetowej: http://idea.jrc.it.

[1] Dz.U. L 204 z 11.8.2000, str. 1.

1.3. Ustawodawstwo WE dotyczące identyfikacji i rejestracji bydła – krótki opis aktualnie istniejącego systemu

Dyrektywa Rady 64/432/EWG z dnia 26 czerwca 1964 r. w sprawie problemów zdrowotnych zwierząt, wpływających na handel wewnątrzwspólnotowy bydłem i trzodą chlewną[2] wymaga, aby wszystkie zwierzęta były identyfikowane do celów kwalifikacji. Niemniej jednak szczegółowe przepisy dotyczące identyfikacji zwierząt lub prześledzenia gospodarstwa pochodzenia miały być określone przez właściwe władze Państwa Członkowskiego.

Zgodnie z dyrektywą Rady 90/425/EWG z dnia 26 czerwca 1990 r. dotyczącą kontroli weterynaryjnych i zootechnicznych mających zastosowanie w handlu wewnątrzwspólnotowym niektórymi żywymi zwierzętami i produktami w perspektywie wprowadzenia rynku wewnętrznego[3] zwierzęta muszą być identyfikowane w zgodności z regułami wspólnotowymi i rejestrowane w taki sposób, aby możliwe było prześledzenie gospodarstwa pochodzenia lub gospodarstwa tranzytowego, centrum lub organizacji skupu.

Wraz z podjęciem dyrektywy Rady 92/102/EWG z dnia 27 listopada 1992 r. w sprawie identyfikacji i rejestracji zwierząt[4] bydło powinno być identyfikowane za pomocą kolczyka usznego zawierającego kod, który umożliwia identyfikację każdego zwierzęcia z osobna, a także gospodarstwa, w którym zwierzę było narodzone.

Dotychczasowe doświadczenie wykazało jednak, że wprowadzenie dyrektywy 92/102/EWG nie było całkowicie zadowalające i wymagało dalszego doskonalenia. Dlatego aby wzmocnić postanowienia omawianej dyrektywy, niezbędne było podjęcie szczególnego rozporządzenia dotyczącego bydła.

Skutkiem tego przyjęto rozporządzenie Rady (WE) nr 820/97 z dnia 21 kwietnia 1997 r. ustanawiające system identyfikacji i rejestracji bydła i dotyczące etykietowania wołowiny i produktów z wołowiny[5]. Zgodnie z niniejszym rozporządzeniem bydło będzie identyfikowane za pomocą kolczyka usznego zakładanego na każdym uchu i będzie mieć paszport dla wszelkich przemieszczeń. Takie wymagania są utrzymywane w mocy w aktualnym rozporządzeniu (WE) nr 1760/2000.

---

2 Dz.U. 121 z 29.7.1964, str. 1977/64. Dyrektywa zmieniona i zaktualizowana dyrektywą Rady 97/12/WE (Dz.U. L 109 z 25.4.1997, str. 1) i ostatnio zmieniona rozporządzeniem (WE) 21/2004 (Dz.U. L 5 z 9.1.2004, str. 8).

3 Dz.U. L 224 z 18.8.1990, str. 29. Dyrektywa ostatnio zmieniona dyrektywą 2002/33/EC (Dz.U. L 315 z 19.11.2002, str. 14).

4 Dz.U. L 355 z 5.12.1992, str. 32. Dyrektywa ostatnio zmieniona rozporządzeniem (WE) 21/2004 (Dz.U. L 5 z 9.1.2004, str. 8).

5 Dz.U. L 117 z 7.5.1997, str. 1.

Podstawowe cele wymienionych przepisów to:

– lokalizacja i prześledzenie pochodzenia zwierząt do celów weterynaryjnych, co ma doniosłą ważność dla kontroli chorób zakaźnych,

– prześledzenie pochodzenia wołowiny uzasadnione zdrowiem publicznym, oraz

– kontrola i nadzór nad premiami za inwentarz żywy, stanowiące część reformy wspólnej polityki rolnej.

System identyfikacji i rejestracji bydła obejmuje takie elementy, jak: „podwójny kolczyk uszny", „rejestr gospodarstwa", „paszport dla bydła" i „komputerowa baza danych".

Kolczyki uszne. Aktualne wymogi zawarte są w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 911/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1760/2000 w odniesieniu do kolczyków, paszportów i rejestrów gospodarstw[6]. Kolczyki uszne będą zawierać co najmniej nazwę, kod lub logo właściwego organu lub właściwych władz centralnych Państwa Członkowskiego, które przydzieliły kolczyki uszne, dwuliterowy kod kraju i kod numeryczny nieprzekraczający 12 cyfr. Dodatkowy kod cyfrowy może być zatwierdzony przez właściwe władze centralne Państw Członkowskich. Dodatkowo kolczyki zastępcze, stosowane w przypadku utraty kolczyka, mogą zawierać oznaczenie z numerem wersji zastępczego kolczyka wyrażone cyfrą rzymską.

Paszporty dla bydła. Szczegółowe reguły dla formy paszportu zostały zawarte w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 911/2004. Paszporty będą wystawione dla każdej sztuki bydła w ciągu 14 dni od zgłoszenia o jej narodzeniu lub w przypadku zwierząt przywiezionych z krajów trzecich w przeciągu 14 dni od zawiadomienia o ponownej identyfikacji takiego zwierzęcia przez zainteresowane Państwo Członkowskie. Paszporty mogą być wystawione dla zwierząt z innego Państwa Członkowskiego na takich samych warunkach. W takich przypadkach paszport towarzyszący zwierzęciu przy jego przybyciu będzie przekazany właściwemu organowi, który zwróci ten paszport Państwu Członkowskiemu, które go wystawiło.

[6] Dz.U. L 163 z 30.4.2004, str. 65.

Zawsze gdy sztuka bydła jest przemieszczana, paszport towarzyszy jej w takim przemieszczeniu. Na zasadzie odstępstwa od niniejszego wymogu Państwo Członkowskie ma możliwość określenia, że zwierzęta mogą być przemieszczane w obrębie terytorium tego państwa bez paszportu, pod warunkiem że Państwo Członkowskie posiada komputerową bazę danych, która według Komisji działa niezawodnie. W przypadku śmierci zwierzęcia posiadacz zwierzęcia zwraca jego paszport właściwemu organowi. Gdy zwierzęta są wysyłane do rzeźni, prowadzący rzeźnię zwraca paszport właściwemu organowi. W przypadku, gdy zwierzęta są wywożone do krajów trzecich, ostatni posiadacz zwierzęcia przekazuje paszport właściwemu organowi w miejscu, do którego zwierzę jest wywożone.

Paszport zawiera informacje o zwierzęciu (kod identyfikacyjny, data urodzenia, płeć, rasa lub umaszczenie, kod identyfikacyjny matki lub w przypadku zwierzęcia przywiezionego z kraju trzeciego nadany numer identyfikacyjny odpowiadający numerowi identyfikującemu pochodzenie), numer identyfikacyjny gospodarstwa, gdzie zwierzę było urodzone, i numery identyfikujące wszystkie gospodarstwa, gdzie zwierzę przebywało, oraz daty każdej zmiany gospodarstwa. Dodatkowo paszport będzie zawierać podpis(-y) posiadacza(y) zwierzęcia oraz nazwę organu wydającego ten paszport. (Przewoźnicy, którzy są odpowiedzialni wyłącznie za przemieszczanie zwierząt, nie są uważani za posiadaczy zwierząt, i stąd ich podpis nie będzie wymagany w paszporcie).

Rejestry gospodarstw. Szczegółowe zasady odnoszące się do zawartości rejestru są określone w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 911/2004. Rejestr będzie zawierać aktualne informacje o każdym zwierzęciu (kod identyfikacyjny, data urodzenia, płeć, rasa lub kolor sierści), datę śmierci zwierzęcia w gospodarstwie, w przypadku wywozu zwierzęcia kod identyfikacyjny gospodarstwa przeznaczenia oraz datę wywozu, a w przypadku przywozu – kod identyfikacyjny gospodarstwa wysyłającego oraz datę przywozu. Ponadto kontrole przeprowadzane przez właściwy organ muszą być wyraźnie odnotowane w rejestrze.

Krajowa komputerowa baza danych odgrywa główną rolę w utrzymaniu właściwej kontroli przemieszczania zwierząt i w zarządzaniu subsydiami. Baza danych musi zawierać informacje o każdej sztuce bydła (kod identyfikacyjny, data urodzenia, płeć, rasa lub umaszczenie, kod identyfikacyjny matki lub w przypadku zwierzęcia przywiezionego z kraju trzeciego nadany numer identyfikacyjny odpowiadający numerowi identyfikującemu pochodzenie, numer identyfikacyjny gospodarstwa, gdzie zwierzę było urodzone, i numery identyfikujące wszystkie gospodarstwa, gdzie zwierzę przebywało, data każdej zmiany gospodarstwa oraz data śmierci lub uboju). Ponadto baza danych musi zawierać informacje o każdym gospodarstwie (numer identyfikacyjny oraz nazwisko i adres posiadacza zwierzęcia). Baza danych w każdym momencie musi umożliwiać dostęp do wykazu numerów identyfikacyjnych dla wszystkich sztuk bydła obecnych w gospodarstwie oraz do specyfikacji wszystkich zmian gospodarstw dla każdej sztuki bydła, rozpoczynając od gospodarstwa urodzenia lub gospodarstwa, z którego zwierzę było wywiezione.

Kontrole organów krajowych

Zgodnie z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 1082/2003 z dnia 23 czerwca 2003 r. ustanawiającym szczegółowe zasady w celu wykonania rozporządzenia (WE) nr 1760/2000 Parlamentu Europejskiego i Rady w zakresie minimalnego poziomu kontroli przeprowadzanych w ramach systemu identyfikacji i rejestracji bydła[7] Państwa Członkowskie muszą skontrolować co najmniej 10 % swoich gospodarstw. W drodze odstępstwa w tych Państwach Członkowskich, które posiadają bazę danych, według Komisji działającą niezawodnie, i w których baza taka zapewnia udogodnienia w kontroli krzyżowej, kontrola może dotyczyć 5 % gospodarstw. Wyniki kontroli muszą być przekazane Komisji w postaci sprawozdania rocznego.

Sankcje

Rozporządzenie Komisji (WE) nr 494/98 z dnia 27 lutego 1998 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 820/97[8] wytycza zastosowanie minimalnych sankcji administracyjnych w ramach systemu identyfikacji i rejestracji bydła w Państwach Członkowskich. Stąd też właściwe organy mają możność i obowiązek wprowadzenia sankcji za naruszenie regulacji dotyczących identyfikacji i rejestracji.

Kontrole przeprowadzane przez służby wspólnotowe

Służby Komisji zrealizowały szereg odpowiedzialnych zadań dokonujących oceny przebiegu kontroli urzędowych dotyczących prześledzenia pochodzenia i produktów z wołowiny. Ocenie podlegał cały łańcuch od gospodarstwa rolnego do produktu detalicznego, obejmujący identyfikację, rejestrację i przemieszczanie bydła. Ponadto usługi świadczone w ramach odpowiedzialnych zadań były skupione na aspektach prześledzenia pochodzenia w celu dokonania oceny wprowadzenia określonych działań WE, zmierzających przez kontrolę i zapobieganie do zwalczania określonych chorób.

Zrealizowane zadania dotyczące całości zagadnienia wykazują, że Państwa Członkowskie powszechnie dysponują systemami rejestracji gospodarstw rolnych i chociaż niedociągnięcia operacyjne były duże, to zasady identyfikacji zwierząt są zrozumiałe i w znacznym stopniu stosowane. Jednak w wielu Państwach Członkowskich działanie krajowej bazy danych dotyczących bydła było nieodpowiednie, głównie z powodu opóźnień w rejestrowaniu narodzin, śmierci i przemieszczeń. Oznacza to, że zwierzęta albo były niewłaściwie rejestrowane, albo znikały z urzędowych rejestrów na długi czas. Ponadto błędy lub nieprzestrzeganie zasad nie było automatycznie wykrywane i/lub ścigane przez odpowiedzialne organy.

---

[7] Dz.U. L 156 z 25.6.2003, str. 9, zmienione rozporządzeniem (WE) nr 499/2004 (Dz.U. L 80 z 18.3.2004, str. 24).

[8] Dz.U. L 60 z 28.2.1998, str. 78.

Główne słabe punkty stwierdzone w odniesieniu do identyfikacji i rejestracji bydła to niewłaściwa identyfikacja, nieuaktualniane rejestry gospodarstw i niewywiązywanie się ze sporządzania sprawozdań do krajowej bazy danych.

Ponadto służby Komisji przeprowadziły w wielu regionach Państw Członkowskich rewizje ksiąg w ramach rozliczenia rachunków (Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej [EFOGR-Gwarancja]) premii za inwentarz żywy. Rewizje te koncentrowały się również na identyfikacji i rejestracji bydła. Wspólne słabe punkty wykryte w tym obszarze dotyczyły głównie baz danych, które były nieuaktualniane i nie stanowiły wystarczających środków kontroli.

1.4. Poprawa istniejącego systemu dzięki identyfikacji elektronicznej

Główne braki w istniejących systemach odnotowane w sprawozdaniach rocznych dotyczących kontroli identyfikacji i rejestracji bydła z Państw Członkowskich oraz stwierdzone podczas inspekcji przeprowadzonych przez służby Komisji (patrz 1.3) zostały wymienione poniżej, omówione zostały również możliwości poprawy tej sytuacji dzięki identyfikacji elektronicznej.

– *Nieprawidłowa identyfikacja zwierząt*

Nieprawidłowo identyfikowane zwierzęta (np. zwierzęta tylko z jednym kolczykiem usznym lub w ogóle bez kolczyka) są ciągle jednym z głównych problemów stwierdzanych podczas kontroli „w gospodarstwie”. W takich przypadkach wprowadzenie identyfikatorów elektronicznych w miejsce klasycznych kolczyków usznych może nie poprawić sytuacji, ponieważ takie identyfikatory muszą być zastosowane poprawnie.

Zgubione kolczyki uszne to kolejny problem. Mimo że jakość klasycznych kolczyków usznych jest stale poprawiana, kolczyki uszne mogą nadal odpadać lub być usuwane. Jednak ryzyko zagubienia lub nieuczciwego usuwania jest minimalizowane w przypadku wykorzystania identyfikatorów elektronicznych typu bolus (duża tabletka dla przeżuwaczy) lub wstrzykiwanego transpondera. Takie przedmioty można usunąć jedynie metodami chirurgicznymi.

– *Rejestry gospodarstw nie są prowadzone na bieżąco*

Rejestry gospodarstw, które nie są prowadzone w należyty sposób, są zasadniczym problemem tego zagadnienia. Wykorzystanie identyfikatorów elektronicznych mogłoby być pomocne w poprawieniu tej sytuacji, w szczególności gdy rejestr gospodarstwa będzie prowadzony w formie skomputeryzowanej, co jest możliwe dla coraz większej liczby gospodarstw. Automatyczny odczyt i możliwość automatycznego „wejścia” do rejestru gospodarstwa może zredukować ręczne opracowywanie dokumentacji w gospodarstwie, a tym samym zmniejszyć rozbieżności tego typu.

– *Opóźnienie / brak sprawozdawczości do centralnej bazy danych*

Niedopełnienie (opóźnienie, brak lub niewłaściwe informacje) sprawozdawczości dotyczącej urodzin, śmierci lub przemieszczeń to najczęściej wykrywane rozbieżnościami w istniejącym systemie. W przypadku przekazywania nieprawidłowych danych w centralnej bazie będą tworzone rejestry z nieprawidłowymi danymi albo sprawozdanie będzie zwracane. W obu przypadkach rejestry generowane następnie w centralnej bazie danych będą sprzeczne z aktualnym statusem danego zwierzęcia. Zastosowanie identyfikacji elektronicznej może ułatwić przekazywanie sprawozdań do centralnej bazy danych, w szczególności dla gospodarstw dysponujących skomputeryzowanym rejestrem gospodarstwa. Wprowadzenie identyfikacji elektronicznej mogłoby być szczególnie korzystne dla podmiotów gospodarczych i rynków, ponieważ zautomatyzowany system wygeneruje bardziej dokładny raport dotyczący przemieszczania bydła.

Wniosek

Identyfikacja elektroniczna może przyczynić się do usprawnienia istniejących systemów identyfikacji bydła. Dla przykładu identyfikatory elektroniczne umożliwiają szybszy odczyt, o większej dokładności niż klasyczne kolczyki uszne. Możliwy jest również dynamiczny odczyt i bezpośredni zapis danych do bazy danych (usuwanie ewentualnych błędów spowodowanych niedokładnym ręcznym zapisem do bazy danych). Mogłoby to w szczególności ułatwić procedurę sporządzania dla bazy danych sprawozdawczości dotyczącej przemieszczania zwierząt. Jednak ze względu na trudności w stosowaniu istniejących systemów, wkład identyfikacji elektronicznej w poprawę identyfikacji i prześledzenia pochodzenia zwierząt nie powinien być przeceniany. Kompletne etykietowanie wszystkich zwierząt i efektywne zarządzanie danymi to warunki wstępne dla każdego systemu identyfikacji, niezależnie od tego, czy będą wykorzystywane do tego identyfikatory elektroniczne czy klasyczne.

Należy zauważyć, że rosnąca ilość informacji dotyczących zwierząt w centralnej bazie danych zapewnia, iż wiarygodność rejestrów jest stale doskonalona przez rozszerzenie bazy dla sprawdzania informacji. Możność weryfikowania rejestrów i krzyżowego porównywania z istniejącymi danymi w systemie oznacza, że błędy są wykrywane coraz częściej automatycznie. Jest to proces, który ma na celu zredukowanie dalszych rozbieżności, a zależy on w znacznej mierze od zdolności właściwych władz do podejmowania niezbędnych uzupełniających środków, aby zapewnić, że do centralnej bazy będą wprowadzane, a w następstwie przechowywane wyłącznie wiarygodne dane. Jednak zasadniczą sprawą dla doskonalenia systemu prześledzenia pochodzenia bydła będzie skupienie się na funkcjonowaniu centralnej bazy danych. Ważnym elementem dla zapewnienia, że zasady zarządzania bazą danych będą rygorystycznie przestrzegane dla poprawienia identyfikacji i prześledzenia pochodzenia bydła, jest właściwe przekazywanie informacji i szkolenie wszystkich osób biorących udział w tym przedsięwzięciu.

2. POSTĘPY W ELEKTRONICZNEJ IDENTYFIKACJI I MOŻLIWA POPRAWA – PRZEGLĄD WYNIKÓW PROGRAMU IDEA (SZCZEGÓŁOWE INFORMACJE SĄ DOSTĘPNE NA STRONIE: http://idea.jrc.it)

2.1. Realizacja systemów elektronicznej identyfikacji bydła

Identyfikacja elektroniczna, ogólnie rzecz biorąc, jest identyfikacją (zwierząt) za pomocą częstotliwości radiowej. Występują tu dwa elementy: identyfikator i czytnik. Identyfikator zawiera pasywny transponder (mikrochip wewnątrz bez żadnego źródła energii), który transmituje zapamiętane informacje (kod identyfikujący), a czytnik (nadajnik-odbiornik) aktywuje transponder przy określonej częstotliwości.

W programie IDEA elektroniczna identyfikacja bydła i bawołów została przebadana przy użyciu kolczyków usznych, dużych tabletek dla przeżuwaczy lub transponderów do wstrzykiwania.

2.1.1. Sposób użycia identyfikatora, odczyt i odzyskiwanie

2.1.1.1. Sposób umieszczenia identyfikatora

Program IDEA wykazał, że umieszczenie elektronicznego identyfikatora nie przedstawia żadnej trudności, gdy zwierzę jest spokojne. Bardzo ważne jest tutaj przećwiczenie, szczególnie jeśli chodzi o zastosowanie dużej tabletki dla przeżuwaczy i transpondera do wstrzykiwania.

Występuje pewne ograniczenie co do minimalnego wieku, w jakim tabletka może zostać wprowadzona do organizmu zwierzęcia. Bolus jest umieszczany w trzepcu (łac. *reticulum*), a ta część przedniego żołądka przeżuwacza formuje się w okresie pierwszych miesięcy życia cielęcia. Ponieważ przedżołądek ma duże znaczenie w utrzymaniu tabletki, generalnie im później zwierzętom aplikowana jest tabletka, tym lepszy jest wskaźnik utrzymania, chociaż sposób karmienia również wpływa na rozwój przedżołądka, i dlatego tabletka utrzymuje się w organizmach młodych zwierząt. Dla uzyskania precyzyjniejszych informacji o możliwości zastosowania tabletek u młodych zwierząt niezbędne są dalsze badania.

2.1.1.2. Uzyskanie odczytu

Program IDEA wykazał, że procent nieudanych odczytów tabletki w przypadku cielęcia i bawołu jest stały i wynosi mniej niż 0,35 %. Jednak na rezultat odczytu tabletki może wpłynąć fakt, że zwierzę, u którego zastosowano tabletkę, nosi również magnes jako urządzenie zabezpieczające je przed połykaniem przedmiotów metalowych podczas pasienia się.

Procent nieudanych odczytów zaobserwowany dla elektronicznych kolczyków usznych wynosi 0,63 %, ale przejawia tendencję wzrostową po upływie miesiąca od etykietowaniu i może wzrosnąć do 2,3 % po upływie 14 miesięcy. Procent nieudanych odczytów zaobserwowany dla transponderów do wstrzykiwania wynosi 0,7 % i rośnie do 1 % po upływie miesiąca od etykietowaniu, spadając po tym okresie do 0,3 %.

Przy stosowaniu systemu dynamicznego odczytu w rzeźniach zgłoszono określone niedociągnięcia. Szczególne warunki w rzeźniach (obecność dużych ilości metalu, ingerencje ze względu na wykorzystywanie różnych urządzeń) w sposób widoczny wpływają na rezultaty czytników stacjonarnych.

2.1.1.3. Rezultaty odzyskiwania

Istnieje kilka powodów, dla których odzyskiwanie identyfikatorów elektronicznych jest istotne. Po pierwsze, identyfikatory elektroniczne są szczególnym odpadem (odpad elektroniczny zanieczyszczony materiałem organicznym), który musi być przechowywany z dala od łańcucha pokarmowego, a także z dala od środowiska. Po drugie, odzyskanie każdego identyfikatora elektronicznego jest niezbędne, by uniknąć jakiegokolwiek nieuczciwego wykorzystania.

Rezultaty odzyskiwania elektronicznych kolczyków usznych i tabletek wskazują na brak problemów z odzyskaniem ich z uboju, a także na brak problemów z pomyślnym odczytem.

Całkowicie odmienna jest sytuacja w odniesieniu do transpondera do wstrzykiwania. Tylko około 80 % egzemplarzy było odzyskanych i zaledwie 52 % z nich mogło być pomyślnie odczytanych po odzyskaniu. Proces wydobywania najwyraźniej wpływa na czytelność transpondera.

2.1.2. Właściwości techniczne identyfikatorów i czytników

Zaleca się, aby identyfikatory i czytniki odpowiadały normom ISO. ISO 11784 dotyczy budowy kodu transponderów dla elektronicznej identyfikacji zwierząt, a ISO 11785 dotyczy technicznych aspektów komunikacji pomiędzy transponderami i czytnikami (zdolność czytnika do odczytu dwóch typów[9] transpondera HDX i FDX-B).

Zgodnie z rozwojem mikroelektroniki skuteczność czytników i identyfikatorów prawdopodobnie będzie nadal udoskonalana. Należy również oczekiwać, że wielkość transpondera będzie się nadal zmniejszać, a odległość odczytu pomiędzy transponderami i czytnikami – rosnąć. W ramach programu IDEA stacjonarne czytniki osiągnęły odległości około 80 cm. W przypadku przenośnych czytników obowiązkowe odległości odczytu (w celu uzyskania certyfikatu dla kombinacji czytnik/transponder) wynosiły 22 cm dla kolczyka usznego, tabletki i transponderów do wstrzykiwania. Wszystkie systemy elektronicznego identyfikatora wykazały wysoki stopień czytelności w warunkach dynamicznych (>97 %).

2.2. Zalety i wady identyfikatorów elektronicznych do identyfikacji i rejestracji bydła

Elektroniczne identyfikatory, w porównaniu z klasycznym kolczykiem usznym, mają tę zaletę, że odczyt podają automatycznie, z większą dokładnością niż odczyt wzrokowy klasycznych kolczyków usznych oraz że mają możliwość automatycznego zapisu odczytów w celu elektronicznego przetwarzania danych.

Ponadto istnieją pewne różnice pomiędzy rodzajami identyfikatorów elektronicznych.

2.2.1. Elektroniczny kolczyk uszny

Zalety

Zwierzę może być etykietowane w pierwszym tygodniu życia. Zastosowanie kolczyka usznego wymaga jedynie minimalnego przeszkolenia. Można zdalnie sprawdzić, czy zwierzę jest lub nie jest zidentyfikowane.

---

[9] **HDX (półdupleks):** Informacja jest przesyłana z powrotem transponderem po pobudzeniu przez czytnik. Transponder HDX, ładowany energią podczas pobudzania, wykorzystuje przerwanie sygnału aktywacji do transmisji swojego sygnału. Transponder HDX odpowiada pomiędzy 1ms i 2ms po 3dB zaniku sygnału aktywacji i wykorzystuje modulację FSK (kluczowanie z przesuwem częstotliwości) przy (124,2±2) kHz do przesyłu dwójkowego 1 przy (134,2±1,5) kHz dla przesyłu binarnego 0. NRZ jest sygnałem kodującym (bez powrotu do zera). **FDX (pełny dupleks):** Informacja jest przesyłana z powrotem transponderem po pobudzeniu przez nadajnik. Transponder FDX odbierający pole pobudzenia transmituje swój kod w czasie pobudzania. Transponder FDX wykorzystuje modyfikowany DBP (kodowanie różnicowej fazy dwójkowej) zakodowanego subnośnika, który jest amplitudą modulowaną. Transponder wysyła swój komunikat z powrotem, wykorzystując pasma częstotliwości 129 do 133,2 kHz i 135,2 do 139,4 kHz.

Wady

Tak samo jak klasyczny kolczyk uszny również elektroniczny kolczyk uszny nie jest całkowicie zabezpieczony przed zgubieniem i ewentualnym nieuczciwym usuwaniem, mimo ulepszeń technicznych.

2.2.2. Transponder do wstrzykiwania

Zalety

Transponder może być aplikowany w pierwszym dniu po urodzeniu zwierzęcia. Program wykazał, że utraty transponderów są związane bezpośrednio z ich wielkością, tj. im transponder jest dłuższy, tym liczba straceń u młodych zwierząt w okresie pierwszego miesiąca po etykietowaniu jest większa. Transponder może być usuwany wyłącznie metodami chirurgicznymi, które rzadko kiedy są warte przeprowadzenia, jeśli ich koszt porównamy z wartością przeciętnego zwierzęcia.

Wady

Identyfikator nie jest widoczny z zewnątrz. Sprawdzenie, czy zwierzę ma elektroniczną identyfikację nie jest możliwe bez czytnika. Wskaźnik odzyskania transpondera jest niski w porównaniu z innymi identyfikatorami. Tym samym zwiększa się ryzyko, że identyfikatory wejdą do łańcucha pokarmowego. Tylko połowa odzyskanych identyfikatorów nadaje się do odczytu po ich ekstrakcji, co komplikuje kontrolę krzyżową i dokumentację. Wreszcie wstrzykiwanie transponderów wymaga specjalnego przeszkolenia.

2.2.3. Ruminal bolus (okrągła tabletka dla przeżuwaczy)

Zalety

Jeśli tabletka jest prawidłowo zaaplikowana, utraty są prawie niemożliwe. Wydobycie tabletki z żywego zwierzęcia jest bardzo trudne i wymaga zastosowania metod chirurgicznych. Wskaźnik odzyskania ich ze zwierząt po uboju wynosi prawie 100 %.

Wady

Pewne ograniczenia występują w stosowaniu tabletki u bardzo młodych zwierząt, do czasu aż ich przedżołądki, a szczególnie trzepiec (łac. *reticulum*), nie osiągną określonego stadium dojrzałości. Jest to zależne nie tylko od wieku zwierzęcia, ale również od sposobu karmienia. Identyfikator nie jest widoczny z zewnątrz. Sprawdzenie, czy zwierzę nosi w sobie jakikolwiek identyfikator elektroniczny, nie jest możliwe bez czytnika. Obecność urządzenia magnetycznego zabezpieczającego zwierzę przed połknięciem metalowych przedmiotów może wpływać na skuteczność odczytu tabletki.

2.3. Przyszłe wymagania i możliwe opcje

Wyniki programu IDEA pokazują, że elektroniczna identyfikacja cieląt jest wykonalna w aktualnych warunkach polowych. Dzięki dużej dokładności dokonywania odczytu oraz możliwości bezpośredniego wprowadzania odczytów do elektronicznych systemów przetwarzania danych, elektroniczna identyfikacja może przyczynić się do większej dokładności rejestrów gospodarstw i natychmiastowych zapisów o przemieszczeniach itp. Jednak wprowadzenie zatwierdzonego systemu identyfikacji w skali Wspólnoty pociąga za sobą względy techniczne, strategie zarządzania danymi, aspekty organizacyjne i wymagania legislacyjne. Należy również wziąć pod uwagę i to, że wprowadzenie elektronicznej identyfikacji okaże się przydatne również i do innych celów, takich jak kontrole sanitarne i nadzór nad premiami (np. systemy automatycznego żywienia, zarządzanie stadem, prowadzenie ksiąg zwierząt zarodowych, rejestr mleka). Prawdopodobnie praktyczniejsze i efektywniejsze pod względem kosztów byłoby zastosowanie unikatowego elektronicznego identyfikatora, pod warunkiem że uzgodniona i ustanowiona będzie wspólna norma techniczna różnego przeznaczenia.

3. WNIOSKI

Wprowadzenie elektronicznej identyfikacji należy rozpatrywać w świetle jej technicznej wykonalności i możności usprawnienia istniejącego systemu do identyfikacji bydła. Wykazano, że rozwój technologii umożliwia takie wdrożenie. Elektroniczna identyfikacja może usprawnić istniejący system identyfikacji i rejestracji w sposób niezawodny. Dla przykładu przyczynia się do większej dokładności w rejestrach gospodarstw, umożliwia natychmiastowe wprowadzanie danych do centralnej bazy danych i zapewnia, że rejestry są zachowywane i aktualizowane, pod warunkiem że istniejący system identyfikacji i rejestracji oparty na klasycznych kolczykach usznych jest prawidłowo prowadzony. W przeciwnym razie zalety elektronicznej identyfikacji nie będą wykorzystane.

Aby zadecydować o możliwości wprowadzenia systemów elektronicznej identyfikacji na całym terenie Wspólnoty, należałoby rozważyć następujące ogólne warunki do identyfikacji i rejestracji bydła:

– Struktury organizacyjne i systemy zarządzania danymi muszą być ugruntowane.

– Powinna istnieć możliwość identyfikacji zwierząt w dowolnym czasie przez (co najmniej) dwa identyfikatory, z których jeden musi być „widocznym” kolczykiem usznym, a drugi może być identyfikatorem elektronicznym.

– Zgodnie z aktualnym stanem wiedzy wymóg kolczykowania w okresie nie dłuższym niż 20 dni od urodzenia ogranicza zastosowanie tabletki w celu dojrzenia przedżołądków cielęcia.

– Każdy rodzaj identyfikatora musi być przechowywany z dala od łańcucha pokarmowego, co ograniczyłoby zastosowanie transpondera do wstrzykiwania zgodnie z obniżonym wskaźnikiem odzyskania.

– Należy rozważyć dodatkowe koszty identyfikacji elektronicznej, biorąc pod uwagę zwiększenie ich dokładności.

Uwzględniając powyższe, dostępne opcje można podsumować następująco:

1. Wprowadzenie identyfikacji elektronicznej jako systemu **obowiązkowego** we wszystkich Państwach Członkowskich

   Zalety identyfikacji elektronicznej będą wykorzystane, jednak nie będą uwzględnione różnorodne potrzeby i warunki w różnych Państwach Członkowskich. Sporne pozostaje pytanie, czy Państwa Członkowskie, w których nadal przebiega proces ugruntowywania istniejącego systemu, odniosłyby korzyść z dodatkowej zmiany w procedurze identyfikacji.

2. Wprowadzenie dodatkowego, **nieobowiązkowego** systemu elektronicznej identyfikacji, w ramach którego Państwa Członkowskie mogą zezwolić na **zastąpienie** drugiego kolczyka usznego identyfikatorem elektronicznym, w związku z planowanym wprowadzeniem systemu obowiązkowego w Państwach Członkowskich.

   Wspólne normy techniczne powinny zapewnić zgodność pomiędzy Państwami Członkowskimi.

3. Utrzymanie **status quo** (dwa klasyczne kolczyki z możliwością stosowania dodatkowego, nieobowiązkowego identyfikatora elektronicznego)

   W przypadku tej opcji można by obok klasycznych kolczyków dodatkowo stosować identyfikator elektroniczny. Jednakże identyfikatory elektroniczne nie byłyby elementem oficjalnego systemu identyfikacji. Należy udoskonalić obecny system poprzez wzmocnienie środków kontroli i dotychczas obowiązujących sankcji.

Uwzględniwszy przyjęty kierunek działań zmierzających do wzmocnienia systemu identyfikacji i rejestracji owiec i kóz, zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 21/2004[10], pożądane jest stopniowe przechodzenie na system elektronicznej identyfikacji bydła, biorąc pod uwagę potrzebę udoskonalenie środków wykonawczych niezbędnych do właściwego wprowadzenia systemu elektronicznej identyfikacji na poziomie wspólnotowym. Z tego względu w przypadku bydła preferowana jest opcja 2, ponieważ może ona przynieść korzyści wszystkim aktualnym i przyszłym Państwom Członkowskim, niezależnie od zdolności tych Państw do wprowadzenia zaawansowanych systemów identyfikacji. Wprowadzenie identyfikacji elektronicznej powinno być monitorowane na podstawie sprawozdań Państw Członkowskich przekazywanych Komisji. Skuteczne działanie krajowych baz danych nt. bydła jest istotnym elementem pomyślnego zakończenia wprowadzenia elektronicznej identyfikacji bydła. Decyzja w sprawie obowiązkowego wprowadzenia identyfikacji elektronicznej powinna uwzględniać praktyczne doświadczenie zdobyte przez te Państwa Członkowskie, które postanowiły wprowadzić taki system na zasadzie opcjonalnej w okresie do trzech lat.

Aby elektroniczna identyfikacja była operacyjna funkcjonalnie, zastosowanie takiej identyfikacji musi być wzajemnie zgodne między krajowymi procedurami, a tym samym musi być zharmonizowane na poziomie Wspólnoty. Początkowo dotyczyłoby to głównie technicznych norm identyfikatorów elektronicznych oraz systemów odczytu. Informacje dotyczące elektronicznej identyfikacji zwierząt muszą być przechowywane w krajowej bazie danych o cielętach, rejestrze gospodarstw i w paszporcie cielęcia. Jako warunek wstępny projektów legislacyjnych Wspólne Centrum Badań Komisji powinno określić szczegółowe wytyczne techniczne, definicje i procedury z zakresu technicznych właściwości identyfikatorów i czytników; procedury testowe, kryteria przyjęcia oraz model certyfikowania laboratoriów dla uzgodnionych testów; procedury z zakresu zaopatrzenia we właściwe identyfikatory i czytniki; zastosowanie identyfikatorów, ich odczyt i odzyskiwanie; kodyfikowanie identyfikatorów; wspólny glosariusz, słownik danych oraz normy porozumiewania się.

[10] Dz.U. L 5 z 9.1.2004, str. 8.